

Tuyên Quang

CƠ QUAN CỦA ĐẢNG BỘ ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM TỈNH TUYÊN QUANG
TIẾNG NÓI CỦA ĐẢNG BỘ, CHÍNH QUYỀN VÀ NHÂN DÂN TUYÊN QUANG

NĂM THỨ 61

Số (1) 4

5 tháng 7 năm 2025

11, tháng Sáu, Ất Tỵ

Cuối tuần

Báo điện tử:

baotuyenquang.com.vn

Người
chung một nhà

Viết tiếp trang sử mới

■ PHƯƠNG ĐÔNG

NGÀY 1/7/2025 sẽ đi vào lịch sử cái cách bộ máy nhà nước Việt Nam như một dấu mốc mang tính đột phá và kiến tạo, cũng như lịch sử xây dựng và phát triển đất nước nói chung. Từng trải qua 2 lần tách nhập tỉnh, lần hợp nhất này đối với Tuyên Quang và Hà Giang không chỉ là sự hợp nhất về địa giới, mà còn là sự tái kết nối của hai vùng đất vốn đã gắn bó sâu sắc từ bao đời nay, cùng chung dòng chảy lịch sử, văn hóa và khát vọng phát triển.

Thực hiện phương án hợp nhất hai tỉnh Tuyên Quang - Hà Giang một số lượng lớn cán bộ lãnh đạo, công chức, viên chức của tỉnh Hà Giang chuyển về công tác, sinh hoạt tại trung tâm hành chính tỉnh Tuyên Quang. Để chuẩn bị cho sự kiện trọng đại này, các cấp chính quyền, đoàn thể, cơ quan, đơn vị ở Tuyên Quang đã nhanh chóng triển khai công tác chuẩn bị một cách chu đáo, đầy ân tình. Từ việc bố trí, sắp xếp chỗ làm việc đến nơi ở, mọi công tác đều được thực hiện tỉ mỉ, nhằm đảm bảo cho cán bộ Hà Giang yên tâm làm việc tại môi trường mới.

Hà Giang và Tuyên Quang, từ bao đời nay đã có chung một dòng chảy văn

hóa, chung những dãy núi non hùng vĩ và chung dòng sông Lô, sông Gâm hiền hòa. Với việc hợp nhất tỉnh, sợi dây liên kết lại càng trở nên bền chặt hơn. Những thế mạnh về du lịch, công nghiệp, nông nghiệp, tài nguyên khoáng sản của mỗi tỉnh sẽ được khai thác hiệu quả, mở ra không gian phát triển rộng lớn và cơ hội thu hút đầu tư vượt trội.

Với lịch sử phát triển lâu đời và nhiều điểm tương đồng về văn hóa, dân tộc và truyền thống cách mạng, việc hợp nhất là cơ hội để người dân hai tỉnh cùng nhau ôn lại những trang sử hào hùng, những kỷ ức “đồng cam cộng khổ” trong công cuộc bảo vệ biên cương, xây dựng đất nước. Tình cảm sâu nặng giữa hai địa phương, vốn đã được hun đúc qua bao thế hệ, nay lại được củng cố bằng những hành động cụ thể, thiết thực. Sự gắn kết “máu thịt” này sẽ là nền tảng vững chắc cho sự chung sức, đồng lòng, là tiền đề để Tuyên Quang và Hà Giang cùng nhau viết nên những chương mới trong hành trình phát triển, mang lại cuộc sống ấm no, hạnh phúc cho Nhân dân ■

Megười chung một nhà

■ ĐOÀN THU

CÂU NÓI GIẢN DỊ NHƯNG ĐẦY SÂU SẮC ẤY ĐÃ TRỞ THÀNH ĐIỆP KHÚC VANG VỌNG KHẮP CÁC NGÕ NGÁCH, CƠ QUAN, ĐƠN VỊ SAU THỜI KHẮC LỊCH SỬ HỢP NHẤT HAI TỈNH TUYÊN QUANG VÀ HÀ GIANG. SỰ HỢP NHẤT LẦN NÀY, KHÔNG CHỈ LÀ SỰ THỐNG NHẤT VỀ MẶT HÀNH CHÍNH MÀ CÒN LÀ SỰ HÒA QUYỆN CỦA NHỮNG TRÁI TIM, NHỮNG TÂM HỒN.

Tinh người lan tỏa

SAU sự kiện hợp nhất đơn vị hành chính cấp tỉnh Tuyên Quang - Hà Giang, rất nhiều cán bộ từ Hà Giang chuyển về Tuyên Quang công tác. Trong mỗi hành trình là những câu chuyện đẹp mà người dân xứ Tuyên đón người anh em về chung một nhà.

Anh Hoàng Văn Quyền và chị Nông Thị Hoa vẫn chưa thể tin trong hành trình chuyển công tác từ Hà Giang về vợ chồng chị lại gặp được quá nhiều người tốt vậy. Tấm lòng chân thật, sự tử tế của đồng nghiệp, chủ nhà và cả những người hàng xóm mới khiến những lời cảm ơn của vợ chồng chị gửi đến họ là chưa đủ.

Chị Hoa kể, cả 2 vợ chồng chị làm trong lực lượng công an, cả hai phải chuyển về trung tâm tỉnh công tác nên 2 con nhỏ cũng phải đi theo. Nếu như chỉ một người chắc sẽ không đáng phiền

Cán bộ, đảng viên và Nhân dân xã Thanh Thủy chia sẻ niềm vui, kỳ vọng chính quyền mới thật sự gần dân, sát dân.

Ảnh: BIỆN LUÂN

lòng đến vậy, nhưng với gia đình chị cả 4 thành viên thì chỗ ăn, chỗ ở là cả một vấn đề lớn. Song mọi băn khoăn, lo lắng của chị đã được hóa giải, các anh chị trong đơn vị nơi vợ chồng chị về công tác chủ động nhận trách nhiệm tìm nhà, đặt cọc để khi gia đình chị chuyển về có chỗ ở ngay. Chị Hoa chia sẻ giọng đầy xúc động: Dù chưa từng gặp mặt, biết tên, có chăng chỉ là những cuộc điện thoại giao dịch để trao đổi thông tin nhà ở nhưng khi biết vợ chồng chị và các cháu từ Hà Giang xuống, chủ nhà trọ đã

chờ đợi để hỗ trợ vận chuyển, sắp xếp đồ đạc.

Anh Lê Văn Dương, tổ 18, phường Minh Xuân người cho vợ chồng anh chị Hòa - Quyền thuê nhà hào hứng chia sẻ: Gia đình anh kinh doanh, ngôi nhà của gia đình vừa cho thuê trước sử dụng để cất giữ hàng. Thấy cán bộ Hà Giang về công tác rất cần chỗ ở nên anh đã di chuyển hàng đến kho bãi xa hơn và sửa sang lại nhà để cho thuê với giá bình dân nhất. Theo lời anh Dương, với anh việc anh cho thuê nhà không phải

là câu chuyện kinh tế mà anh thấy mình đã làm được việc có ý nghĩa với những người anh em mới từ Hà Giang chuyển về có chỗ ở tạm ổn.

Câu chuyện của vợ chồng chị Hoa, anh Quyền không phải là ngoại lệ, rất nhiều câu chuyện nghĩa tình cũng đang được lan tỏa mà đó ai ai cũng cảm thấy được san sẻ, được quan tâm. Anh Nguyễn Duy Long vừa nhận nhiệm vụ công tác tại Sở Nông nghiệp và Môi trường chia sẻ: Anh và 51 đồng nghiệp về đợt 1 này, một số ít đăng ký ở nhà công vụ, còn

Đôi vợ chồng lưu luyến chia tay trước khi về Tuyên Quang. Ảnh: MINH HOA

Chiến sĩ Bộ Chỉ huy Quân sự tỉnh hỗ trợ cán bộ vận chuyển, sắp xếp đồ dùng, ổn định không gian làm việc mới.

lại tìm thuê các nhà trọ quanh khu vực thành phố để tiện cho công việc, sinh hoạt và đi lại. Anh Long rất mừng là căn nhà anh và 2 đồng nghiệp thuê trọ chủ nhà rất hào phóng, họ đã để lại gần như toàn bộ đồ đạc từ bàn ghế, bếp ga, điều hòa trong nhà để cho anh em mượn khi chưa kịp mua sắm.

Các đơn vị có nhà công vụ như: Hội Nông dân, Bộ Chỉ huy Quân sự tỉnh, Sở Tài chính, Trường Chính trị tỉnh... khuôn viên, phòng ốc được chỉnh trang tươm tất đáp ứng nhu cầu chỗ ăn, chỗ ở cho cán bộ từ Hà Giang về.

Theo phản ánh từ cộng đồng, mặc dù nhu cầu nhà ở thời điểm này rất cao song những doanh nghiệp, hộ gia đình có nhà, phòng cho thuê vẫn giữ ổn định giá, thậm chí là niêm yết mức giá để khách nắm bắt thông tin, thoải mái khi lựa chọn. Hiện tại mức giá dao động từ 2 - 3,5 triệu đồng/căn hộ; 1 - 1,5 triệu đồng/phòng tùy theo diện tích, công năng sử dụng. Anh Nguyễn Văn Ngọc tổ 5, phường Minh Xuân một trong nhiều gia đình có căn phòng cho thuê chia sẻ: Khi biết có khách thuê nhà là người Hà Giang anh đã chủ động hạ giá nhà từ 1,5 triệu đồng xuống còn 1,2 - 1,3 triệu đồng/tháng/phòng với đầy đủ tiện nghi cần thiết, như máy điều hòa, tủ lạnh... Ngoài hạ giá phòng, anh Ngọc cũng “free” - miễn phí cả tiền mạng wifi, trông giữ xe... để khách trọ cảm thấy thoải mái nhất.

Anh Ngọc chia sẻ, tiền cũng quý nhưng thứ anh cảm thấy mãn nguyện là những người anh em Hà Giang yên tâm làm việc, vui vẻ, hòa nhập nhanh chóng với môi trường mới.

Những câu chuyện về tình người ấy không chỉ dừng lại ở việc hỗ trợ chỗ ăn, chỗ ở những người đồng nghiệp Tuyên Quang sẵn sàng chia sẻ không gian làm việc trên tinh thần thoải mái nhưng ấm cúng để đồng nghiệp mới không cảm thấy lạc lõng, sợ hãi, sớm bắt nhịp ngay với công việc.

Ở một số sở, ngành, cán bộ lãnh đạo đã không ngại nhường phòng có đầy đủ tiện nghi cho đồng cấp mới từ Hà Giang về, mình nhận phần thiệt hơn. Với những phòng chuyên môn, vốn chỉ dành 1 hoặc 2 đến 3 người làm việc, giờ đây vì mục tiêu chung, họ đã sẵn sàng thu dọn đồ đạc, sắp xếp lại bàn ghế tạo ra không gian rộng rãi hơn để đón thêm đồng nghiệp mới về. Anh Nguyễn Văn Thoan, Trưởng phòng Quản lý giá, công sản và Tài chính doanh nghiệp - Sở Tài chính chia sẻ: Sự san sẻ không gian làm việc là cách tốt nhất để gắn kết tình cảm, giúp những đồng nghiệp mới không cảm thấy lạc lõng, nhanh chóng bắt nhịp vào công việc chung.

Lực lượng chiến sĩ của Bộ Chỉ huy Quân sự tỉnh những ngày này cũng sẵn sàng tham gia hỗ trợ các sở, ngành, cơ quan đơn vị vận chuyển đồ đạc, tài

liệu, sắp xếp không gian làm việc cho cán bộ Hà Giang trở về. Chiến sĩ trẻ Lê Viết Thanh hào hứng chia sẻ: Sát cánh cùng cán bộ, Nhân dân trong mọi hoạt động, anh em chiến sĩ của đơn vị luôn sẵn sàng hỗ trợ trên tinh thần mọi lúc, mọi nơi. Tất cả vì mục tiêu chung, vì sự phát triển của tỉnh.

Niềm tin và khát vọng

Sự kiện hợp nhất hai tỉnh đã mở ra một chương mới cho khu vực Đông Bắc Việt Nam nhưng đối với mỗi người cán bộ từ Hà Giang về như vợ chồng chị Hoa, anh Quyền hay anh Long việc chuyển đổi môi trường làm việc, rời xa gia đình và những nơi mảnh đất quen thuộc hẳn không phải điều gì dễ dàng. Song sự sẻ chia, gắn kết của những người như anh Thoan, anh Ngọc, anh Dương đã cho họ niềm tin vào tương lai.

Theo lời anh Nguyễn Duy Long, ban đầu mới chuyển về cũng có chút bỡ ngỡ, nhưng rồi tình cảm, sự quan tâm như người thân trong nhà của đồng nghiệp và những người hàng xóm đã cho anh niềm tin bất diệt vào tương lai. Anh Long bảo, anh nguyện sẽ nỗ lực không ngừng để hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ được giao ở đơn vị và là công dân mẫu mực ở tổ dân phố.

Không chỉ có những cán bộ trẻ nhiệt huyết, cả những người đã có thâm niên trong nghề cũng đặt trọn niềm tin vào “ngôi nhà chung” này. Chị Trần Thị Thủy, chuyên viên y tế với hơn 20 năm kinh nghiệm từ Trung tâm Kiểm soát

bệnh tật Hà Giang nay đã về làm việc tại Tuyên Quang chia sẻ: “Chúng tôi mang theo kinh nghiệm, kiến thức và cả trái tim từ Hà Giang đến đây. Hy vọng rằng, sự chung tay góp sức của chúng tôi sẽ góp phần xây dựng một hệ thống y tế chất lượng hơn, đáp ứng đầy đủ nhu cầu chăm sóc sức khỏe của người dân trong toàn tỉnh”.

Niềm tin và khát vọng về một tương lai tươi sáng không chỉ đến từ những kỳ vọng về sự phát triển kinh tế - xã hội, tất cả người dân Tuyên Quang hôm nay đã hình dung được tương lai của tỉnh mới với một vị thế mới, nơi những ước vọng cá nhân được hòa quyện vào khát vọng chung của cả một tập thể về một tương lai thịnh vượng.

Những câu chuyện tình cảm, sự sẻ chia trong công việc, đời sống hằng ngày vẫn đang được viết tiếp, và mỗi câu chuyện về tình người, về sự gắn kết sẽ là một nét vẽ tô điểm cho bức tranh về sự phát triển và thịnh vượng của vùng đất mới này. Ngôi nhà chung Tuyên Quang không chỉ là một địa danh trên bản đồ, mà còn là biểu tượng của tình thân, của sự sẻ chia và của một niềm tin bất diệt vào sức mạnh của sự đoàn kết.

Phát biểu trong một cuộc họp mới đây đồng chí Bí thư Tỉnh ủy Hầu A Lềnh khẳng định: Tuyên Quang và Hà Giang đã về chung một nhà, sức mạnh đã được cộng hưởng bởi trong ngôi nhà chung ấy là tình đoàn kết của những người anh em ruột thịt, của người đồng chí. Sức mạnh và tình đoàn kết ấy chắc chắn sẽ đưa Tuyên Quang lên một tầm cao mới ■

DIỄN ĐÀN

Cơ hội từ nhà ở xã hội

■ THỦY CHÂU

QUỐC HỘI đã ký ban hành Nghị quyết số 201/2025/QH15 về thí điểm một số cơ chế, chính sách đặc thù phát triển nhà ở xã hội.

Nghị quyết được ban hành trong bối cảnh thực hiện công tác sắp xếp, sáp nhập các tỉnh, thành, tổ chức chính quyền hai cấp, nhiều cán bộ, công chức, viên chức, người lao động phải đi xa nơi ở để làm việc. Do đó, để giải quyết nhu cầu chỗ ở cho cán bộ, công chức, viên chức, người lao động, Nghị quyết đã bổ sung đối tượng “công chức” và “cơ quan hành chính nhà nước” chịu tác động của việc sáp nhập các đơn vị hành chính vào đối tượng được hưởng chính sách về nhà ở xã hội.

Một điểm đáng chú ý là Nghị quyết quy định về Quỹ nhà ở quốc gia. Đây là quỹ tài chính nhà nước ngoài ngân sách, có tư cách pháp nhân, hoạt động không vì mục đích lợi nhuận. Quỹ nhà ở quốc gia để đầu tư xây dựng nhà ở xã hội, đầu tư xây dựng hạ tầng kỹ thuật, hạ tầng xã hội của dự án đầu tư xây dựng nhà ở xã hội, tạo lập nhà ở xã hội để cho thuê, nhà ở cho cán bộ, công chức, viên chức, người lao động thuê. Hiện nay, trong cả nước, cán bộ, công chức, viên chức và người lao động đang làm việc trong cơ quan Nhà nước cấp tỉnh ở một số tỉnh đã được xem xét mua, thuê nhà ở xã hội.

Tuyên Quang được giao chỉ tiêu

thực hiện 1.500 căn nhà ở xã hội (giai đoạn 2022 - 2025 là 400 căn, giai đoạn 2026 - 2030 là 1.100 căn). Hiện tỉnh đang triển khai xây dựng 1 khu nhà ở xã hội tại phường Minh Xuân, đáp ứng khoảng 146 căn; lập báo cáo đề xuất chủ trương dự án Khu nhà ở xã hội thuộc khu dân cư Tân Phát, dự kiến đáp ứng khoảng 456 căn. UBND tỉnh đã giao Sở Xây dựng lập một số đồ án quy hoạch xây dựng nhà ở xã hội, nhà ở công nhân trên địa bàn tỉnh đến năm 2025. Đây là cơ hội để đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức, người lao động phấn đấu làm việc xa nơi ở sau sáp nhập tỉnh an cư, ổn định chỗ ở về lâu dài với chính sách nhà ở xã hội.

Việc đẩy nhanh tiến độ xây dựng nhà ở xã hội bằng các giải pháp như cắt giảm, cải cách thủ tục hành chính về đầu tư, quy hoạch, bố trí đất quỹ đất, ban hành chính sách ưu đãi để thu hút doanh nghiệp tham gia như tinh thần chủ đạo của Nghị quyết ban hành cần được triển khai đồng bộ, khẩn trương. Bên cạnh đó, cần quan tâm đến chính sách hỗ trợ cho vay đối với cán bộ, công chức, viên chức, người lao động có đủ điều kiện được xem xét mua nhà ở xã hội. Đẩy nhanh tiến độ xây dựng nhà ở xã hội vào thời điểm này có ý nghĩa quan trọng, góp phần đảm bảo chỗ ở cho đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức, người lao động sau sáp nhập tỉnh ■

Những chia sẻ ngày đầu

LTS: NHỮNG NGÀY ĐẦU SAU HỢP NHẤT HÀ GIANG - TUYÊN QUANG, CÓ NHỮNG BƯỚC CHÂN RỜI QUÊ NHÀ ĐỂ ĐẾN NƠI CÔNG TÁC MỚI - MANG THEO BAO LƯU LUYẾN, TRẦN TRỞ VÀ CẢ KỶ VỌNG. NHỮNG NGÀY ĐẦU CÒN BỖ NGỖ, LẠ LẼM TỪ NẾP SINH HOẠT, NHỊP CÔNG VIỆC ĐẾN CÁCH GỌI TÊN CON PHỐ, DÒNG SÔNG... HỌ ĐÃ NHẬN ĐƯỢC TÌNH CẢM NỒNG HẬU CỦA ĐỒNG NGHIỆP, NHÂN DÂN ĐỊA PHƯƠNG. MỘT SỐ Ý KIẾN DƯỚI ĐÂY CHO THẤY SỰ ĐOÀN KẾT GẮN BÓ, QUYẾT TÂM LÀM NÊN MỘT CHẶNG ĐƯỜNG MỚI NHIỀU KHỞI SẮC.

Đồng chí PHẠM QUỐC CHƯƠNG
Phó Bí thư Đảng ủy, Chủ tịch UBND phường Minh Xuân

Chủ động tạo điều kiện cho cán bộ Hà Giang chuyển về

XÁC định việc sáp nhập tỉnh không chỉ là thay đổi về mặt hành chính mà còn là sự hội nhập, gắn bó giữa con người với con người, phường Minh Xuân đã chủ động tạo điều kiện cho cán bộ từ Hà Giang chuyển về sinh sống tại địa phương. Đối với con em cán bộ theo bố mẹ chuyển về, phường đã phối hợp nhanh chóng bố trí trường lớp học phù hợp, đảm bảo việc học tập không bị gián đoạn. Đồng thời, tích cực làm việc với các tổ

dân phố, khu dân cư để rà soát, thống kê quỹ nhà ở hiện có trên địa bàn, tích cực hỗ trợ cán bộ tìm kiếm nhà ở khi cần thiết. Lực lượng chức năng trên địa bàn phường cũng tổ chức tuyên truyền, vận động, cho các cơ sở kinh doanh ký cam kết bình ổn giá cả thị trường, niêm yết công khai giá cả, tránh các khoản phụ thu bất hợp lý. Mặc dù còn nhiều khó khăn về nguồn lực nhưng chính quyền phường xác định việc lắng nghe, giải quyết vướng mắc ban đầu chính là yếu tố để cán bộ chuyển về an tâm công tác, nhanh chóng hòa nhập với đời sống địa phương.

Chị NGUYỄN HUƠNG GIANG, tổ 6, phường Nông Tiến

Sẻ chia, giúp đỡ cán bộ Hà Giang

NGAY khi biết chủ trương sáp nhập giữa 2 tỉnh Tuyên Quang và Hà Giang, trong đó tỉnh Tuyên Quang được đặt trụ sở chính, đồng nghĩa với việc cán bộ Hà Giang sẽ phải về tỉnh Tuyên Quang mới làm việc; tôi và gia đình luôn muốn sẻ chia, giúp đỡ những cán bộ từ Hà Giang chuyển về. Chúng tôi đã tích cực liên hệ tìm chỗ ở cho những người bạn hiện đang công tác ở Hà Giang chuyển về Tuyên Quang làm việc, đồng thời chỉ dẫn các điểm cung cấp các dịch vụ thiết yếu như

chợ Tam Cờ, chợ Phan Thiết, Bệnh viện Đa khoa tỉnh, các trường học... trên địa bàn.

Qua đó, góp phần cùng chính quyền tỉnh Tuyên Quang mới tạo môi trường làm việc thuận lợi để đội ngũ cán bộ tiếp tục cống hiến cho sự phát triển chung của tỉnh.

Chị HOÀNG THỊ THU HUYỀN, Phòng Thông tin dân nguyện, Văn phòng Đoàn Đại biểu Quốc hội và HĐND tỉnh

Nhanh chóng ổn định cuộc sống

NHỜ sự hỗ trợ, giúp đỡ kịp thời và tận tình từ đồng nghiệp và bạn bè nên khi gia đình tôi về nhận nhiệm vụ mới tại tỉnh đã thuê được nhà ngay. Điều này đã giúp gia đình tôi nhanh chóng ổn định được cuộc sống, giảm bớt gánh nặng về tâm lý khi chuyển đến một môi trường mới. Bên cạnh đó tại nơi làm tôi cũng được cơ quan đơn vị tạo điều kiện bố trí đầy đủ thiết bị phục vụ công việc, nên khi tôi về nhận nhiệm vụ mới

tại tỉnh tôi đã nhanh chóng hòa nhập, không bị phân tâm bởi những yếu tố bên ngoài. Điều này trực tiếp nâng cao hiệu suất và chất lượng công việc. Sự quan tâm này đã tạo điều kiện thuận lợi để tôi phát huy được năng lực, đóng góp tích cực vào sự phát triển chung của Tuyên Quang, đồng thời thắt chặt tình đoàn kết giữa hai địa phương.

Ông NGUYỄN KIM CƯƠNG
chủ nhà trọ tại phường Minh Xuân

Sẵn lòng hỗ trợ để cán bộ Hà Giang yên tâm công tác

SAU khi sắp xếp lại đơn vị hành chính, tôi thấy nhiều cán bộ từ Hà Giang được điều động về Tuyên Quang công tác. Phần lớn còn trẻ, đi một mình, lạ nước lạ cái, nên việc tìm chỗ ở ổn định cũng không dễ. Tôi xem như con cháu trong nhà, hỗ trợ được gì thì giúp, miễn là các cháu yên tâm công tác, hoàn thành nhiệm vụ được giao.

Giá thuê nhà vẫn được giữ nguyên như trước, không tăng dù chi phí sinh hoạt giờ đã khác. Có cháu mới về còn bỡ ngỡ, nhiều khó khăn, tôi cũng tạo điều kiện giảm một chút tháng đầu để các cháu có thời gian sắp xếp. Không có gì to tát cả, chỉ là chút chia sẻ những việc nhỏ trong sinh hoạt hằng ngày.

Các cháu ở xa đến, ban đầu còn bỡ ngỡ, mình giúp chút ít để các cháu sớm bắt nhịp với cuộc sống mới. Khi quen rồi, yên tâm công tác thì sẽ gắn bó được với nơi này lâu dài, là mái nhà thứ hai thân thương, gắn bó.

ĐẤT VÀ NGƯỜI XỨ TUYÊN

NĂM Ở CUỐI HÀNH TRÌNH TRẢI NGHIỆM SỐ 4 THUỘC CÔNG VIÊN ĐỊA CHẤT TOÀN CẦU UNESCO CAO NGUYÊN ĐÁ ĐỒNG VĂN, XÃ DU GIÀ HIỆN RA NHƯ MỘT “NỐT NHẠC” NGÂN XANH GIỮA BẠT NGÀN ĐÁ XÁM. ĐÓ LÀ MIỀN THUNG LŨNG YÊN BÌNH, CÓ THÁC NƯỚC, RUỘNG BẠC THANG UỐN MỀM VÀ NHỮNG NẾP NHÀ MỘC MẠC ĐÓN NẮNG, TẮT CẢ TẠO NÊN DẤU SON ẤN TƯỢNG TRONG HÀNH TRÌNH VỀ MIỀN CỰC BẮC TỔ QUỐC.

Những thanh âm
mộc mạc

Tôi có dịp trở lại Du Già vào một ngày đầu tháng Bảy, theo cung đường đèo từ Đường Thượng với nhiều cua tay áo như thử thách tay lái và sự kiên nhẫn của bất cứ ai. Ngày hè miền cao mang chút nắng rất đỗi lên những phiến đá tai mèo sừng sững; dọc đường từng mảng rừng xanh, nương ngô tươi tốt và ruộng bậc thang bắt đầu ngả vàng, khung cảnh đó có phần bù đắp cho những vất vả sau chuyến đi dài. Tôi dừng xe bên một khúc cua nơi có thể ngắm trọn trung tâm xã, Du Già vẫn giữ nguyên nét yên ả, trong trẻo làm quên đi cái oi nóng miền xuôi, chỉ còn lại hương núi rừng mộc mạc.

Du Già được ví như “viên ngọc” của Cao Nguyên đá một phần lý do nằm trong khu vực Vườn quốc gia Du Già. Trong câu chuyện về công tác bảo tồn thiên nhiên, Phó Chủ tịch UBND xã Hoàng Văn Mắm cung cấp cho tôi nhiều tư liệu quý về “kho báu” sinh học và địa chất, địa mạo địa phương. Được biết, Vườn quốc gia Du Già có diện tích vùng lõi trên 15.000 ha và vùng đệm khoảng 8.850 ha với hệ động, thực vật vô cùng phong phú. Đáng sau khung cảnh bình yên của những cánh rừng già là nơi sinh sống của hơn 1.000 loài

Nét đẹp chợ phiên cuối tuần tại Du Già.

động, thực vật bậc cao, trong đó có những cái tên quý hiếm có trong Sách Đỏ như Voọc mũi hếch, Vượn đen má trắng, Thông đỏ bắc... Đặc điểm địa lý, sinh học quý giá này tạo ra cho xã tiềm năng, lợi thế lớn về phát triển du lịch sinh thái, nghiên cứu khoa học và thu hút đầu tư trong những năm gần đây.

Trở lại Du Già lần này, tôi có dịp đi sâu hơn vào từng bản làng, khám phá những điểm đến mà trước đây chỉ nghe qua lời kể. Phó Chủ tịch UBND xã Hoàng Văn Mắm “mời” tôi trải nghiệm đi bộ xuống thôn Cốc Pàng. Trong quá trình di chuyển, anh kể cho tôi nghe thêm những thú vị trong đời sống, văn hóa địa phương. Anh chia sẻ: “Xã có nhiều dân tộc thiểu số, trong đó người Mông, Tày, Dao chiếm đa số. Bà con

sinh sống bên các thung lũng, sườn đồi quanh năm mây phủ, chăm chỉ canh tác và tạo ra những đặc sản nông nghiệp, vừa phục vụ đời sống, vừa đáp ứng hoạt động du lịch. Nhiều năm qua, địa phương kiên trì thực hiện các giải pháp lưu giữ văn hóa dân tộc, bảo tồn kiến trúc truyền thống và các lễ hội, tín ngưỡng như một cách để giữ gìn suối nguồn văn hóa của dân tộc. Nổi bật là Chợ tình Phong lưu Du Già, các lễ hội đầu xuân, lễ mừng cơm mới, lễ hội Gầu tào... được duy trì như sợi dây gắn kết đạo đức, nguồn cội. Cùng với cảnh quan, truyền thống, văn hóa các dân tộc chính là chất xúc tác thu hút khách du lịch đến địa phương. Chỉ riêng 6 tháng đầu năm 2025, xã đón gần 56.000 lượt khách, trong đó khách quốc tế chiếm đa số”.

Ruộng bậc thang vàng óng ở Du Già là điểm nhấn thu hút du khách.

“Đánh thức” tiềm năng
du lịch cộng đồng

Những năm gần đây, Du Già đã nắm bắt tiềm năng du lịch cộng đồng để phát triển sinh kế gắn với bảo tồn văn hóa truyền thống địa phương. Giữa núi non bạt ngàn, Homestay của 9X Nguyễn Văn Khuy dựng theo nếp nhà sàn của người Tày. Anh cùng với 36 hộ dân làm lưu trú cộng đồng tại xã đã chung tay làm du lịch xanh, giúp du khách thực sự hòa vào nhịp sống người dân bản địa. Giữa nắng chiều vàng rực ở Cốc Pàng, căn nhà sàn của anh Khuy mộc mạc, thoang thoang mùi khói bếp. Tôi có dịp gặp anh lần đầu vào năm 2018, ông chủ Homestay Du Già khi ấy vừa tròn 23 tuổi. Vừa cùng vợ chuẩn bị bữa tối cho đoàn khách đến từ Hà Nội, anh phần khởi chia sẻ với tôi những đổi thay sau thời gian không gặp. Đáng mừng nhất đến nay anh đã sở hữu thêm 1 Homestay nữa với tên Du Già Panorama với 1 nhà sàn và 8 bungalow, sức chứa tối đa 30 người.

Anh Khuy là người dân tộc Tày gốc bản địa, năm 2018 khi nhận thấy lượng khách tìm về Du

Già ngày càng đông, chỗ nghỉ lại khan hiếm nên anh đã cải tạo lại nhà để đón khách. Anh tâm sự: “Ban đầu làm Du Già Homestay còn sơ khai, mình chưa có kinh nghiệm không biết đón khách thế nào, nhưng được gặp gỡ nhiều và tham gia các khóa học làm du lịch nên giờ càng tự tin. Mỗi năm, gia đình đón trên 1.000 lượt khách, chủ yếu là người nước ngoài. Khách Tây thích ngủ nhà sàn, ăn cơm cùng gia đình, hỏi chuyện đồng áng, việc chăn nuôi, mình cũng thấy vui vì có thể chia sẻ cuộc sống quê hương”. Buổi tối đó, tôi và Phó Chủ tịch UBND xã Hoàng Văn Mắm được mời ở lại ăn tối với cá chép ruộng kho tương, xôi nếp rêu và mẳm thảo quả xào thịt treo gác bếp. Bên ánh đèn vàng, câu chuyện về cuộc sống, mùa màng và cả mong muốn làm du lịch xanh của những người như anh Khuy khiến đêm Du Già trở nên gần gũi và ấm áp hơn bao giờ hết.

Du Già đang khéo léo gìn giữ văn hóa truyền thống, khai thác thế mạnh địa phương để phát triển du lịch bền vững. Từ nếp nhà truyền thống, văn hóa các dân tộc đến ruộng bậc thang óng vàng và con suối Thâm Luông mát lành, tất cả cùng nhau kể chuyện về một miền đất yên bình gây ấn tượng cho du khách. Anh Brandon Parker, du khách người Canada chia sẻ: “Tôi thực sự choáng ngợp khi đến đây, cảnh quan, địa chất tất cả rất nguyên sơ. Người dân rất chân thành, mến khách, còn ẩm thực thì tuyệt vời. Tôi tìm thấy sự kết nối gần gũi, bình yên mà hiếm nơi nào có được”.

Rời Du Già, tôi mang theo cảm giác quyến luyến bởi sự chân thành và nỗ lực gìn giữ bản sắc trong dòng chảy du lịch cộng đồng. Những giá trị thiên nhiên, văn hóa đang dần được “đánh thức” sẽ mở ra hướng đi bền vững cho địa phương. Để rồi, mỗi bước chân lữ khách dừng ở Du Già sẽ không chỉ là trải nghiệm, mà còn là lời hẹn trở lại với miền đất đầy thi vị ■

Một sớm bình minh tại Du Già.

Du Già “nốt nhạc bổng” trên Cao nguyên đá

■ PHẠM HOAN

Chuyện “gột” vận động viên chuyên nghiệp ■ LÊ DUY

NHỮNG NGƯỜI TÂM HUYẾT

Là người có hơn 20 năm gắn bó với thể thao của tỉnh, anh Đặng Quốc Tuấn, Phó Giám đốc Trung tâm Huấn luyện và Thi đấu thể dục thể thao tỉnh, đồng thời cũng là Huấn luyện viên trưởng bộ môn Pencak Silat bậc bạch: Nhìn những bằng thành tích, những tấm huy chương danh giá của các vận động viên, ít ai biết để có một vận động viên (VDV) có tố chất, phù hợp với những quy chuẩn của mỗi môn thể thao, những huấn luyện viên như anh cùng đồng nghiệp phải mất rất nhiều thời gian, công sức, thậm chí là sự nhẫn nại để đưa các em về huấn luyện, đưa lên bục vinh quang.

Anh Tuấn kể, hằng năm Trung tâm đều tổ chức các đợt tuyển trạch VDV, và những người nhận nhiệm vụ tuyển trạch đều có những cách làm riêng để có được học trò của mình.

- Vậy như cá nhân anh, anh sẽ làm thế nào?

Anh Tuấn kể: Dựa vào giờ thể dục, quan sát các em học tập, tập luyện để thấy được sự tập trung, nhanh nhẹn, thể lực để qua “vòng gủi xe”. Đơn cử như bộ môn Pencak Silat, ngoài thể lực, chiều cao, tố chất nhanh nhẹn, thì sự gan lì, dũng cảm và có gì đó điểm tĩnh sẽ là “mấu chốt” để chọn lựa, bởi là bộ môn võ thuật có sự đối kháng nên “cái đầu lạnh” luôn là yếu tố đặt lên hàng đầu.

Với huấn luyện viên Lâm Văn Hưng, huấn luyện viên môn đua thuyền Rowing và Canoeing tỉnh Tuyên Quang thì câu chuyện tuyển trạch vận động viên luôn là những kỷ niệm khó quên. Anh Hưng chia sẻ, đi nhiều, làm nhiều, người tuyển trạch sẽ hình thành những kỹ năng kiểu như con mắt thứ 3, chỉ cần liếc qua sẽ thấy được tố chất của từng vận động viên tương lai. Nhớ nhất kỷ niệm khi tuyển chọn vận động viên Lý Thị Na, khi em đang học cấp 2 Trường PTDT nội trú ATK Sơn Dương năm 2018. Anh Hưng đi đón thuật lại, ấn tượng đầu tiên là Na có vóc dáng nổi trội, đôi tay dài, đáng người mảnh khảnh, kiểu “cao lêu nghêu” nhưng lại vô cùng nhanh nhẹn và có thể lực khá tốt. Để tuyển chọn được Na, đích thân anh Hưng về nhà trường vài lần vào giờ thể dục để quan sát Na tập luyện và tham gia các giờ học. Cũng thật bất ngờ là Na cũng khá “kết” khi được mời theo nghiệp thể thao, có tiếng nói chung nên 2 thầy trò cũng nhanh chóng bắt nhịp tập luyện. Anh Hưng tự hào, Lý Thị Na giờ là ngôi sao sáng trên bộ môn đua thuyền Canoeing

Tỉnh Tuyên Quang hiện đang đứng “top” các tỉnh miền núi phía Bắc về thể thao thành tích cao. Để có một vận động viên tài năng phải mất hàng chục năm huấn luyện và phải qua nhiều khâu sàng lọc. Trong đó, việc phát hiện, tuyển chọn các vận động viên từ thể thao phong trào được ưu tiên hàng đầu để có những “hạt giống đỏ”.

Vận động viên Tuyên Quang giành Huy chương Vàng môn Pencak Silat trẻ quốc gia năm 2025.

SỰ DÙI DẮT VÀ QUAN TÂM

của CLB đua thuyền Hồ Tây, và cũng là gương mặt tiêu biểu của thể thao tỉnh nhà.

Là người con của vùng đất võ Tam Đảo, Vĩnh Phúc, hơn 17 năm qua, huấn luyện viên (HLV) môn vật Trần Văn Thắng, Trung tâm Huấn luyện và Thi đấu thể dục thể thao tỉnh đã dốc toàn tâm, toàn lực đưa môn vật trở thành môn thể thao mũi nhọn của tỉnh và đào tạo những vận động viên cho thể thao Việt Nam đi thi đấu tại đấu trường quốc tế giành giải cao. Là người ít nói, nhẹ nhàng, khác hẳn với bộ môn theo đuổi cần sự ồn ào, anh Thắng nhỏ nhẹ, tuyển trạch vận động viên môn vật sẽ khác hoàn toàn với các bộ môn khác, cảm quan ban đầu phải là những em có vai rộng, khối cơ phía sau gáy lớn, đặc biệt là chiều cao, thể lực, đáng người hơi đậm nhưng phải nhanh nhẹn mới có thể dành chiến thắng trong thi đấu. Anh Thắng cho biết, tuyển trạch được vận động viên cho môn vật đã khó, nhưng giữ chân còn khó gấp vạn lần, bởi bất cứ học trò nào thời gian đầu đến trung tâm tập luyện sẽ đều gặp khó khăn trong môi trường mới, cụ thể là những động tác nhào lộn, những cú quật ngã, khóa chân, khóa tay khiến nhiều bạn phát khóc, choáng váng, lảo đảo là chuyện rất đời bình thường. Nhiều em đã tự bỏ cuộc, những lúc đó, không có sự động viên tận tình của các thầy kịp thời, có lẽ môn vật sẽ không có nhiều vận động viên tài năng như ngày hôm nay.

Anh Đặng Quốc Tuấn, Phó Giám đốc Trung tâm Huấn luyện và Thi đấu thể dục thể thao tỉnh cho biết, hiện nay việc sáp nhập 2 tỉnh Tuyên Quang, Hà Giang sẽ có thêm nhiều vận động viên thành tích cao được trưng tập về trung tâm. Với số lượng VDV khá lớn, việc đầu tư lắp đặt đầy đủ các trang, thiết bị thiết yếu cho các phòng hiện đang nằm ngoài khả năng. Trong khi đó, công tác xã hội hóa huy động các nguồn lực hỗ trợ lắp đặt các trang, thiết bị cho sinh hoạt còn hạn chế. Vì vậy, các VDV vẫn đang phải nỗ lực khắc phục khó khăn, phấn đấu hết mình trong luyện tập, thi đấu.

Nhắc đến bộ môn Wushu Tuyên Quang, không ai không biết đến huấn luyện viên (HLV) Trần Văn Kiên, Trung tâm Huấn luyện và Thi đấu TDTT tỉnh, bản thân thầy Kiên là gương mặt khá “nổi tiếng” với những bằng cấp huấn luyện danh giá tại các kỳ Sea Game. Ít ai biết, thầy được coi là “Idol” của các vận động viên.

Tham gia luyện tập dưới đội tuyển Wushu Quốc gia, Trần Xuân Đại đang là cái tên được nhắc nhiều nhất trong môn Wushu của tỉnh. Năm 2021, Xuân Đại được HLV Trần Văn Kiên tuyển trạch về tập luyện, ngày mới về khi đang học lớp 7, nhà lại ở xa tận xã Nhữ Khê, Đại được coi là “mất ước” trong lớp học. Anh Kiên nhớ lại, cậu

học trò có chiều cao 1m65 khá lý tưởng, rất nhanh nhẹn, tính cách điềm tĩnh nhiều khi lạnh lùng nên Đại lọt ngay vào mắt xanh của thầy giáo. Anh Kiên bảo, hồi mới về, cậu ta nhớ nhà, nhớ bố mẹ nên mau chảy nước mắt. Sự quan tâm từ bữa ăn, giấc ngủ của HLV khiến Đại dần quen với cuộc sống mới, dần có thiện cảm với môn Wushu và hằng say tập luyện để có thành tích đáng kể. Tự hào lắm, sau 9 tháng Đại đã dành Huy chương Đồng khi tham gia Giải vô địch Wushu trẻ quốc gia diễn ra tại Lạng Sơn. Nổi bật là khi biểu diễn Đại rất có thần thái, thể hiện qua những đường võ dẻo dai, dứt khoát. Đó thực sự là điều hiếm có mà ít vận động viên sở hữu. Anh Kiên kể.

Chắc hẳn ai cũng đều nhớ về các cầu thủ bóng đá Nguyễn Thành Chung, Lương Xuân Trường, Quan Văn Chuẩn... Đây đều là các cầu thủ trưởng thành từ lò luyện bóng đá nhi đồng tại tỉnh. Ông Hoàng Mạnh Hùng, Nguyễn là huấn luyện viên, Trung tâm Huấn luyện và Thi đấu thể dục thể thao tỉnh đã có hơn 30 năm “thổi hồn” cho bóng đá thiếu niên nhi đồng. Từng đi đầu đất cầu thủ Lương Xuân Trường khi còn là thành viên đội bóng, ông Hùng cho biết, ngày đầu phát hiện ra kỹ năng chơi bóng của Trường phải tính mỗi nhìn ra, bởi lúc đó Trường rất nhút nhát, thấy có ai dồn ánh mắt về mình là cậu ta mất tự tin trông thấy. Ông Hùng kể, nhà ngay ở thành phố Tuyên Quang nhưng mỗi buổi tập luyện của học trò luôn có bố bên cạnh để động viên. Để lấy được sự tự tin cho học trò, ông Hùng tự thành một người bạn thân của bố Xuân Trường, dần dà như một thành viên của gia đình, cứ vậy dần dần, bản năng “tự vệ” của Trường dần biến mất, thay vào đó là sự tự tin, thoải mái tâm lý trong thi đấu. Và ông đã “gột” thành công Lương Xuân Trường, ngôi sao của Đội tuyển bóng đá Quốc gia Việt Nam.

Chuyện tìm kiếm vận động viên có lẽ là câu chuyện dài, nhưng sự tận tình, nặng lòng với sự nghiệp thể thao của những huấn luyện viên sẽ là tiền đề để đưa thể thao thành tích cao của Tuyên Quang tiến xa hơn trên con đường hội nhập ■

GIẢI THOẠI

NGUYỄN TUÂN VÀ “CHỮ NHẪN”

TRONG ngôi nhà cũ ở làng Mọc, Nhân Chính - quê hương của nhà văn Nguyễn Tuân - có treo một bức hoành phi độc nhất một chữ: “Nhẫn”. Đó là chữ do cụ thân sinh ông, cụ Tú Sảo - một nhà nho thanh liêm và nghiêm khắc - viết và treo giữa nhà như một lời răn dạy suốt đời.

Cụ dạy con: “Người đọc sách phải biết nhẫn. Làm người giữa đời càng phải nhẫn”. Nhưng Nguyễn Tuân, thiếu thời, không chịu nổi sự gò bó của chữ ấy. Ông bỏ học, đi bụi, vào tù ra khám, sống ngông nghênh, phiêu bạt để giữ lấy cái tôi riêng.

Mãi sau này, khi đã đi qua bao nhiêu biến cố, va đập với đời, Nguyễn Tuân mới

thấm chữ “Nhẫn” cha truyền thủa nào. Ông viết: “Về sau, tôi mới hiểu: “Nhẫn” không phải là cúi đầu cam chịu. “Nhẫn” là giữ cho cái ngồng của mình không hóa kiêu ngạo, giữ cho cái tài của mình không làm hại người khác”.

“Cha tôi dạy: người có học phải biết nhẫn. Nhưng tôi lại học theo cách ngược - phải cho hết đất nước, biết đủ vị cuộc đời, rồi mới học được chữ ấy”. Câu chuyện ấy phản chiếu phong cách văn chương của Nguyễn Tuân: tài hoa, ngang tàng, nhưng sâu sắc và luôn trở về với cội nguồn văn hóa dân tộc.

HẢI YẾN (Sưu tầm)

Sứ giả lặng thầm của miền đá

■ MỘC LAN

Với giọng văn riêng biệt, nhà văn Chu Thị Minh Huệ, Hội Văn học Nghệ thuật (VHNT) tỉnh Tuyên Quang được ví như một sứ giả lặng thầm của miền đá. Những tác phẩm của chị không chỉ góp phần giữ gìn “linh hồn” văn hóa các dân tộc qua từng trang viết, mà còn vượt qua ranh giới địa lý, bước ra đời sống học đường, văn học, báo chí và cả trong tâm thức người đọc.

Nhà văn Chu Thị Minh Huệ (giữa) cùng các đồng nghiệp trong chuyến tham gia sáng tác tại Làng Văn hóa du lịch thôn Lô Lô Chải, xã Lũng Cú.

NGHỀ VIẾT VĂN ĐẾN NHƯ DUYÊN MỆNH

Theo nhà văn Chu Thị Minh Huệ, đến với văn luôn luôn là một cuộc tìm kiếm vất vả và lâu dài. Khi còn là học sinh cấp 3 chuyên Văn, những hình ảnh đẹp trong văn học đã ngấm vào chị qua từng tác phẩm văn học. Đến lúc ra nghề, sống giữa vùng đất địa đầu Tổ quốc, để thỏa mãn với đam mê, sở thích, chị đã thử sức với văn học. Thể loại đầu tiên là thơ, qua năm tháng dày dặn hơn, chị viết văn xuôi, truyện ngắn, rồi đến tiểu thuyết.

Chị bộc bạch: “Văn chương là một quá trình trường kỳ khám phá. Càng khám phá càng thú vị, nhưng phải sau khi vượt qua những khó khăn của việc đi tìm tư liệu, tìm cốt truyện, nhân vật, tình tiết trên thực tế. Dù bằng cách này hay cách khác, những gì tôi tích lũy được luôn ở một góc nào đó trong tâm hồn, khi gặp được sợi chỉ đỏ của một cốt truyện, tự nó sẽ bật ra và trở thành một tác phẩm”.

“NHỊP THỞ CỦA ĐÁ” QUA VĂN CHƯƠNG

Từ tập thơ đầu tay “Độc Chấn Khoanh” xuất bản năm 2006, đến các tập truyện ngắn, tiểu thuyết, nhà văn Chu Thị Minh Huệ chung thủy về đề tài, các hình ảnh, thân phận ở cao nguyên đá. Trong đó, có những sáng tác tiêu biểu được nhiều người biết đến như các tập sách: Bông dẻ đầm sương, Đường lên Hạnh Phúc, Chủ đất, Ngược dòng thiên di, Mười hai tầng trời.

Có thể nói, việc khai thác những đề tài về vùng cao, cuộc sống của đồng bào các dân tộc đã trở thành “một vùng tâm tưởng” trong sự nghiệp văn chương của chị. Chính vì thế, những biểu tượng văn hóa như khèn Mông, sợi lanh, nhà trình tường, tục lệ cưới xin, tang ma... luôn hiện lên trong các trang văn của chị, thổi thức độc giả muốn được đến để chạm vào vùng văn hóa độc đáo đó.

Sức hấp dẫn trong các tác phẩm của nhà văn Chu Thị Minh Huệ được các nhà nghiên cứu và phê bình văn học dành cho những nhận xét sắc sảo, đầy trân trọng. Lối văn mang hơi thở đương đại, nhưng lại

có chiều sâu lịch sử và văn hóa miền đất, con người. Không chỉ kể chuyện, tác giả còn có xu hướng “ngụp lặn” vào mạch ngầm văn hóa để “giải mã” những khoảng mù sương, những vùng tâm linh, những nỗi niềm không thể nói thành lời của người vùng cao.

Ví như trong tiểu thuyết “Chủ đất” xuất bản năm 2016, tác phẩm này đã gây tiếng vang lớn khi lọt vào chung khảo cuộc thi tiểu thuyết 2017 - 2018 của Hội Nhà văn Việt Nam, đạt giải B của Hội VHNT các dân tộc thiểu số Việt Nam năm 2019. Từng chi tiết hiện lên đắt giá, cô đọng và hết sức chân thực, nhân văn. Tác giả cuốn tiểu thuyết được công chúng đặt cho biệt danh “con dâu nhà Vương”, biệt danh mà không phải người cầm bút nào cũng vinh hạnh có được.

Nhà văn Chu Thị Minh Huệ.

Nhà văn Chu Thị Minh Huệ (thứ 2 từ phải sang trái) hòa cùng bản sắc văn hóa của dân tộc Lô Lô.

DÒNG VĂN ĐI VÀO TRANG SÁCH

Với sự đa dạng trong nội dung, yếu tố văn hóa, nhiều truyện ngắn của nhà văn Chu Thị Minh Huệ không chỉ thu hút người đọc, mà còn được đưa vào chương trình Ngữ văn và tài liệu giáo dục địa phương lớp 12 của tỉnh nhiều năm nay. Đó là minh chứng sinh động cho giá trị tư tưởng, nghệ thuật bền vững trong sáng tác của nhà văn. Đồng thời, thể hiện sự ghi nhận của ngành Giáo dục và Đào tạo đối với những cây bút gắn bó sâu sắc với văn hóa dân tộc thiểu số.

Em Tống Bảo Thy, Trường THPT Hùng An cho biết: Em đã học tác phẩm của nhà văn Chu Thị Minh Huệ, được phân tích tiểu thuyết “Chủ đất” và truyện ngắn “Sợi lanh dài”. Cả

2 tác phẩm này em đều rất thích, vì có cốt truyện hay, gần gũi, xúc động. Những bài học như vậy đã nuôi dưỡng tâm hồn, khơi dậy niềm tự hào và ý thức giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc cho các thế hệ trẻ.

Thạc sĩ Trần Duy Hưng, giáo viên Trường THPT Hùng An nhận định: Sáng tác nào của nhà văn Chu Thị Minh Huệ viết về thiên nhiên, đời sống sinh hoạt của đồng bào cũng thấp thoáng bóng dáng văn hóa dân gian của các dân tộc thiểu số. Các yếu tố đó luôn xuất phát từ chính bản thể vốn có, không lẫn tạp hay làm phai nhạt giá trị truyền thống tốt đẹp cần bảo tồn. Điều làm nên sức sống của các tác phẩm là sự thấu hiểu, không gian của hồi tưởng, ước vọng, gắn liền với nhiều cảm xúc và mang ý nghĩa nhân sinh.

Chảy mãi một dòng văn từ miền biên viễn và đồng sáng lập ra nhóm “Văn trẻ Hà Giang”, chị vẫn miệt mài kết nối, dẫn dắt, góp ý, định hướng cho những cây bút trẻ. Chị cũng là thành viên tích cực của Chi hội Nhà văn Sông Chảy, trực thuộc Hội Nhà văn Việt Nam. Tại không gian sinh hoạt nghề nghiệp này, chị tiếp tục khẳng định đam mê đạt giải cao của Hội VHNT các dân tộc thiểu số Việt Nam.

Trong chuyện kể về mình, chị nhấn nhá thêm: Người viết cần bền bỉ, chân phải bước không dừng. Chỉ có như thế tiếng nói, lời văn, cốt truyện, chi tiết mới khiến độc giả tin rằng “tôi nói tiếng nói của đồng bào tôi” là đúng nhất, là đáng tin cậy nhất và hay nhất ■

Trở về

■ Truyện ngắn: NÔNG QUỐC LẬP

Minh họa: BÍCH NGỌC

Lầu lăm rồi, hôm nay Phụng mới về quê. Nà Mỏ cách Nà Rây ba dãy núi, nào có xa xôi cách trở gì. Vợ chồng chị đầu có ngại đường xa, không sợ đường núi dốc cao, vực sâu. Cái mà chị sợ là sợ lòng người Nà Rây luôn coi chị như cái bụi nam khô, chỉ muốn tống khứ xuống vực. “Cái nhà đó chẳng khác gì cây nam khô, ai muốn đau muốn rách thì dây vào. Ai muốn lành thì phải tránh ra xa. Càng xa càng lành”. Lời của người Nà Rây nói với chị trong cuộc họp xóm cách đây mấy chục năm vẫn còn in sâu trong đầu. Ngày gia đình khăn gói rời bản đó là giây phút mà trong suốt cuộc đời chị chỉ muốn quên, nhưng chị lại không thể không nhớ tới những ngày tháng buồn khổ năm nào. Nhà chị còn đó. Giờ đã mục nát, chỉ cần chạm tay là đổ.

Vượt ngọn đồi Rừng Cây này chị sẽ bước chân vào chốn sinh ra. Mấy chục năm trôi qua, cảnh vật thay đổi nhiều quá. Đường mòn giờ đã thành đường lớn, hai xe ô tô tránh nhau không sợ va chạm. Đường điện hạ thế đã vươn đến mọi nhà. Chị chỉ tiếc mình không được sinh sống ở mảnh đất này. Khi bước chân chị đứng trên khu Rừng Cây, cánh đồng lúa mênh mông thò vào trong tầm mắt. Hương lúa theo gió sức thẳng vào mũi làm chị ngáy ngất. Những kỷ niệm một thời dồn dập ùa về.

* *

Lúa năm nay tươi tốt, ngô năm nay trái to như bắp chuối hứa hẹn vụ mùa bội thu. Tiếc đó, nhưng chị phải ra đi. Chị không thể tiếp tục sống ở ngôi làng này được nữa. Các cụ đời truyền đời dạy nhà có đồng anh em ở khắp bốn phương trời, không bằng anh em cạnh nhà, nhưng người làng đã tẩy chay gia đình chị như gia đình mất hủi. Cái ngày gia đình sáu người dắt díu nhau rời bản Nà Rây, Phụng vẫn nhớ rành rọt từng lời trao đổi giữa ban lãnh đạo bản với nhau mà chị vô tình nghe được.

- Chúng ta phải tách gia đình vợ chồng thằng Tịnh con Phụng ra thôi. Trưởng bản Hàm nói.

- Tách một hộ ra riêng phải có lý do thật xác đáng mới được. Chúng ta không thể vì ghen ăn tức ở mà làm thế được. Bí thư Chi bộ Đồng Ngần nói.

- Phải lắm. Lời Bí thư quả chí lý. Chúng ta phải xem xét thật kỹ mới được. Tách một hộ ra khỏi hội nếu làm không khéo chúng ta sẽ vi phạm chính sách đại đoàn kết toàn dân tộc đấy. Trưởng ban Mặt trận Tổ quốc bản Tung nói.

- Anh cần có lý do chứ gì. Mồm con mẹ Phụng ác thế nào thì các anh đều rõ cả rồi. Trong cái bản này thử hỏi có gia đình nào không bị nó chửi bới nào? Ở trong cái bản này có ông bà nào không bị người phụ nữ kia rủa rới, đào bới lên? Các anh tưởng nhà nó biết cách làm ăn, chăn nuôi thuận lợi ư? Không đâu. Nghĩ thế là nhầm. Nhà nó nhờ có ma quỷ phù hộ. Mẹ thằng Tịnh nuôi con ma độc ác lắm. Năm ngoái bà Lỳn sang làng bên ăn cưới bỏ độc làm chết một lúc hai người.

- Thế có bắt được quả tang không? Có bằng chứng gì không? Nói có sách mách có chứng, không thể vu vạ cho người ta được đâu. Bí thư Đồng nói.

- Thế anh không nghe bà con kháo nhau âm ỉ cả lên à? Trưởng bản nói.

- Vậy có nghĩa là không có tang chứng vật chứng mà chỉ nghe đồn phải không? Anh Tung hỏi lại.

- Phải.

- Thế thì khó tách hội lắm.

- Còn cái này nữa. Gia đình đó có con ma gà. Chẳng qua gia đình đó hiện đang làm ăn khá khá, có gạo đủ đầy, quần áo không thiếu nên ma gà không hời hợt gây ác thôi. Người nhà nó hỏi thăm lợn, lợn chết, hỏi thăm trâu, trâu ngã. Khi đó ai sẽ chịu trách nhiệm?

- Chuyện này tôi cũng đã nghe qua, nhưng bao nhiêu năm nay có thấy điều gì bất thường đâu.

- Tôi nói phòng trước thôi. Bí thư không quyết định được. Chỉ bằng chúng ta triệu tập một cuộc họp bản xem bà con có đồng tình không?

Cuộc họp bản tối đó được tổ chức tại nhà Bí thư Đồng. Khi đại diện các gia đình đã đến đông đủ, Trưởng bản Hàm quán triệt tinh thần. Anh phân tích hơn thiệt, tại sao phải tách hội gia đình Tịnh, Phụng. Và anh yêu cầu bà con giờ tay biểu quyết. Có không ít người lưỡng lự không giơ tay. Họ là những người có dây nợ với gia đình chị. Từ xưa đến nay đa số thường luôn thắng thiếu số. Số họ ít ỏi ngại phản đối việc tách hội gia đình Phụng là những người biết “lựa theo chiều gió”. Họ nhìn số đông và ánh mắt của Trưởng bản, Bí thư cuối cùng cũng phải miễn cưỡng giơ cánh

tay lên. Chỉ chờ có vậy, Trưởng bản đã nói với Thư ký cuộc họp ghi vào biên bản một trăm phần trăm gia đình trong bản Nà Rây đồng ý tách hội gia đình anh Hưởng Văn Tịnh ra khỏi bản. Việc tách hội có hiệu lực ngay tức khắc. Từ nay về sau trong bản có hiểu, hỷ không cho gia đình Tịnh tham gia. Ra đường không được chào hỏi nhau. Con cháu không được chơi với con nhà Tịnh, Phụng. “Chúng ta phải ép buộc gia đình đó đi ra khỏi bản này. Bản ta là bản trong sạch không thể chứa chấp đồng phân thối như nhà đó được”. Câu nói của những người có vai có vế trong bản gầm rú sâu vào trong tim trong óc chị.

Cuộc họp kín đó chị vô tình nghe được. Chẳng là tối đó con bò Pác Khao nhà chị mãi mê có nhà nhưng không biết đường về. Để nó trong rừng cũng không sao, trộm cắp không thể buộc dây thừng được vào đầu con bò hung dữ với người lạ. Nhưng nhờ nó mà về ăn hoa mầu của người làng thì chị phải đền gấp mấy lần. Tìm mãi chị mới thấy bò nên về khá muộn. Khi đi ngang qua nhà Bí thư, chị thấy đồng người đã lắng nghe. Thì ra là thế. Thối ghen ăn tức ở, chuyện bé xé ra to ở đời không bao giờ mất đi được. Họ ghét gia đình chị không cho nhập hội cũng đành chịu. Người trong bản cho gia đình chị hôi thối như hố nước dưới gầm sàn. Những tường đất đai, vườn tược, rừng khoanh của chị cũng hôi thối như đồng phân kia không ai dám ngó đến. Nhưng nào có phải, họ ép gia đình chị đi nơi khác. Họ nhắc nhau không ai được mua đất đai nhà

chị. Khi nó đã đi ra khỏi bản rồi thì chia nhau mà làm. Họ còn nói nếu có người bản trên, làng dưới, người ngoài vào mua họ có tiền cứ bán cho họ. Nhưng không cho nó bước chân, đưa mấy cây qua bờ ruộng người khác. Tiền rừng khoanh nhà chị hằng năm được chi trả phí bảo vệ môi trường sẽ sung vào quỹ làng. Phụng nghe thấy ức lắm. Người ta bảo chị miệng ác. Nhưng cái bụng chị lại hiền khô. Họ miệng ngọt thơm sao cái bụng, cái nghĩ lại ác hơn cả loài thú hung dữ. Họ muốn gia đình chị phải ra đi khỏi cái bản này. Mà ở lại chị cũng không thể sống được. Đồng loại ở đây chối bỏ, nhưng ở nơi nào đó họ sẽ không tẩy chay. Nhưng đi đâu? Chị đã tính nát cả đầu từ ngày này qua tháng khác. Bên nội, bên ngoại, anh em họ hàng ngoài Bắc, trong Nam chị đều tính đến. Chị cũng đánh tiếng, được anh em đồng ý. Nhưng đất đai không bán được thì lấy đâu ra tiền để đi? Vốn liếng tích góp không đủ cho sáu người ăn trong vài tháng. Mà đi chẳng lẽ dành đất đai cho những người coi gia đình chị chẳng khác gì đồng phân thối. Nhưng cùng đường rồi chị biết làm sao hơn.

Ngày chị dọn đến bản Nà Mỏ, ông Chủ tịch xã Luồng Hà gọi chị lên trụ sở ủy ban. Ông nói.

- Chị Phụng ạ. Chúng tôi đã được xã bên thông báo. Họ nói rất không tốt về gia đình chị. Chúng tôi cho chị định cư lâu dài tại xã này. Nhưng phiên chị hãy lập cam đoan bằng văn bản sẽ không chửi bới, gây sự với người làng xóm bằng những từ ngữ độc hơn thạch tín, không hại chết

người dân vô tội bằng việc bỏ độc. Chị có làm được không?

- Cảm ơn ông Chủ tịch. Bản thân tôi không phải là người luôn đem cái ác, cái xấu đến với mọi người thì có lý do gì mà tôi lại không dám điểm chỉ ngón tay mình vào cái tờ cam đoan này. Tôi là người luôn đứng thẳng thì không lo sợ cái bóng mình bị nghiêng ngả.

- Vậy thì được. Mong là chị và gia đình giữ đúng lời.

Mười đó mà đã mấy mươi năm. Ngày ra đi tóc còn đen nhánh lúc trở về tóc đã pha sương. Bao nhiêu kẻ còn mất. Không lời nhắn nhủ, không đợi lời giải thích. Người không cần lời tha thứ, kẻ không mong sẽ được như ý. Những người vận động người trong bản tách hội chị giờ đều đã về với mẹ đất. Ngay cả ông Chủ tịch xã lần nữa trong việc cất hộ khẩu, chứng nhận nhân thân gia đình chị cũng đã thành người thiên cổ rồi. Trong cái bản này không còn mấy người nhận ra chị nữa. Đất đai nhà chị lâu không canh tác hóa thành rừng. Rồi chị sẽ dựng lại ngôi nhà trên nền đất cũ. Chị sẽ cùng con cháu canh tác trên những thửa ruộng thâm điền mỡ hời, nước mắt năm nào. Ngày trước gặp ai lời của chị nặng như đeo ngàn cân đá, lời buồn như ôm cả không gian. Ngay cả cười chị cũng chẳng dám cười to. Nhưng giờ thì khác rồi. Tiếng cười của chị nghe giòn giã và ấm như ngọn lửa hồng xua tan đêm đông buốt giá. Người ta nói gốc có vững cây mới bền. Muốn người ta nể mặt mình trước hết mình phải làm gương cho người ta, sống luôn giúp đỡ anh em làng xóm. Chị giúp họ về kinh nghiệm, tiền của rồi chị đọng về tình cảm tràn đầy của những người hàng xóm. Trong tâm chị chỉ muốn sống nốt phần đời còn lại trên mảnh đất mới chan chứa tình người. Nhưng thâm sâu trong lòng chị vẫn dấy lên điều gì đó làm chị không yên tâm. Phải rồi cây có gốc, người có tông, lẽ gì chị lại không có tông? Hồn hồn thiêng của ông bà đang trên trời đang trách chị vô tình? Những linh hồn đang thăm gọi, thôi thúc chị quay về? Suy nghĩ trong đầu đã thông, Phụng cảm thấy trong lòng nhẹ như một cái lá cây cang lò rơi nghiêng theo chiều gió. “Mẹ đang nghĩ gì thế? Mẹ bước nhanh lên chứ. Anh Chức và bá Đao đang mong. Mẹ không nhanh sẽ không kịp giờ làm lễ đón dâu đâu”. Tiếng gọi của thẳng con trai mới đưa ý nghĩ của chị trở về thực tại. “Ừ, đi thôi. Nhà bá Đao kia rồi”. Chị mỉm cười, nói với con trai và bước chân nhanh về Nà Rây bao năm xa cách... ■

ĐỖ HUY CHÍ

Vào mùa

Những tháng năm trở mùa
Vào đây thì cánh đồng
Những đám mây màu lá
Lũ lướt bay qua sông

Nắng đang độ trở bóng
Những mỏng mây hay hạt
Mùa đi bằng chân không
Ngấn nổi bùn ngấu chất

Mở lòng tay bát ngát
Xoè tiếng chim ngói nâu
Đúng là ai đang hát
Ngấn bên trời rất sâu...

NGUYỄN THỊ BÌNH

Tình yêu và nỗi nhớ

Phải không anh - Nỗi nhớ
Đến từ hồi... xa xưa
Mà sao tìm nhớ rất?
Ngấn từng phút từng giờ
Làm sao em biết được
Nguồn mạch nhớ từ đâu
Nhưng mà em đã hiểu
Nhớ vò vè canh thâu
Nhớ thành dòng thao thiết
Nhớ thành biển thành sông
Nỗi nhớ không chịu ngủ
Thánh thót cả mùa đông
Nếu một ngày không nhớ
Nếu một ngày không yêu
Thì biết đâu trời đất?
Cũng vật vờ liêu xiêu
Em hiểu rồi, nỗi nhớ
Bắt đầu từ Em - Anh
Và tình yêu không tuổi
Làm cây nẩy lộc xanh
Lạ lùng chưa? Nỗi nhớ
Nghiêng ngả phía cuối chiều
Nhào trộn thành câu chữ
Viết lên vần thơ yêu!

LÊ NA

Hạt lúa

Tục ngữ Tây:
"Mặt khẩu, cầu mặt hủ"
(Hạt gạo, chín hạt mồ hôi)

Không đếm hết bao nhọc nhằn gieo xuống
từng sá cây, mặt ruộng đầm mồ hôi
hạt nặng, nhanh mưa, đầy trời sương gió
sâu bệnh, lũ tràn, thiên tai rình dọa

Mang sức người che chắn cả đồng quê
từ hạt mạ âm thầm mùa hy vọng
cho đồng đồng giờ hoa trắng điểm danh

hôm nay bông lúa vàng uốn câu
cổ vực, bông trơ vẫn giương cao khoe mẽ
chỉ bông mấy biết cúi đầu lặng lẽ
nắng xâu cườm, muôn chuỗi giọt mồ hôi
đang trĩu nặng, gồng mình đèn đáp

bông lúa ơi muôn đời sau vẫn thế
mặt người, mặt ruộng rất gần nhau.

NGUYỄN ĐỨC BÁ

Chạm vào nỗi nhớ Tuyên Quang

Tôi chạm vào Tuyên Quang
bằng nỗi nhớ không tên
mềm như sợi khói lam chiều

Tôi chạm vào dòng sông Lô
mênh mang sóng nước
mang phù sa xanh triền cỏ đôi bờ
thuyền ai lơ lửng giữa hoàng hôn
để bóng chiều rơi trên đôi mắt

Tôi chạm vào Na Hang
ngủ trong màn sương mỏng tóc gió
Hồ Gâm xanh tựa giấc mơ
đã dừng trời
mây vờn đỉnh núi
tiếng chim rừng chạm vào vách thời gian
Pác Ban thác trắng bên trời
Nàng Mơ tóc dài hóa suối
để tôi lạc bước ru đêm huyền thoại

Tiếng Khèn Mông phía rừng xa
đàn Tính rung ngân
bằng khuông nỗi nhớ
một điệu Then mềm như hơi thở
của gió núi sương mờ giăng lối đi

Trăng nghiêng say
cùng men rượu ngô
kể chuyện tình ngày ấy

Ồi Tuyên Quang - khúc tình ca
tan trong tôi từng giọt nắng vàng
khi xa lòng còn vương vấn
một giọng Then
một tiếng đàn...

Minh họa: NGỌC AN

ĐỖ MINH TUẤN

Bắc Mê, em trót thành thiếu nữ!

"Tay áo" là đường "cua"
Vẫn mơ ngày có thật
Về Bắc Mê trong vắt

Với Dầm xanh ngần ngắt nước Gâm xanh
Giờ đỏ mặt... em trót thành thiếu nữ
Ngấn ngơ dòng, Anh vũ bơi quanh.

Hồ dâng nước để lòng anh lên sóng
Hội chợ vọng tiếng Hội làng
Thuyền ru khách nồng nàn cõi mộng
Một Bắc Mê lỏng lẻo rõ ràng.

Khép bóng chiều chợt chuyển đồ ngang
Còi đã hú, anh vội vàng cập bến
Giọt rượu quê nét môi vừa bén
Lại bao lời... lỗi hẹn mom sông.

Thế nào rồi em chớ lấy chồng
Chợ chiều mấy nữa ngại cân đong
Có biết hồn anh mùa cỏ mặt
Lỡ mê người, mê đất Bắc Mê không?

ĐẾN VỚI BÀI THƠ HAY

Tổ quốc

... Tổ quốc là khi mẹ sinh con
Có cái mũi dọc dừa, màu da vàng như nắng
Đêm trở dạ có bà con chòm xóm
Bếp lửa hồng ấm suốt cả đời ta
Con lớn như măng trong sự tích đằng ngà
Hồn trẻ Việt tự mang hồn Thánh Gióng
Nét phúc hậu dịu dàng cô Tấm
Nghĩa đồng bào ôm trọn biển và non
Là ngọt ngào tiếng Việt môi son
Ồi tiếng Việt bao thăng trầm xa xót
Cánh cò bay lá vào câu hát
Chạm trang Kiều, tiếng Việt hóa lung linh
Là mùa Xuân lắt thức mưa phùn
Chân bầm ngõ làng đi hội Tết
Hội vui mở suốt giang sơn trời đất
Giếng Hai nao thương nhớ cũng la ngà...
Là mùa Hè sen ngát những ao quê
Sông Ngân chảy mơ huyền đêm cổ tích
Mùa Thu gió thổi đầm hương mật
Hơi thở con căng ngực đất lành
Tổ quốc là biên trấn áo mong manh
Tây rồi Bắc đổi mùa ràn rạt gió
Bao thế kỷ những đợi chờ hóa đá
Đất nước vĩnh hằng cánh võng trước thềm khơi
Là dòng máu cha ông tha thiết chảy muôn đời
Thắm vào đất, vào con, vào sắc cờ cháy rực
Là tất cả những gì yêu dấu nhất
Không gọi được thành lời, thì gọi Tổ quốc ơi!

NGUYỄN SĨ ĐẠI

BÀI *Tổ quốc* của nhà thơ Nguyễn Sĩ Đại in trong tập "Trái tim người lính" in năm 1998. Bài thơ được ông đề tặng cho 2 người con trai của mình.

Trong sáng tác này, thi sĩ dùng thể loại tự do nhưng không quá phóng túng, gồm bảy khổ thơ bốn câu, mỗi câu 7 - 10 âm tiết, nhịp điệu thơ êm dịu, thân thương.

Mở đầu bài thơ, Nguyễn Sĩ Đại định nghĩa về Tổ quốc: ... *Tổ quốc là khi mẹ sinh con/Có cái mũi dọc dừa, màu da vàng như nắng/Đêm trở dạ có bà con chòm xóm/Bếp lửa hồng ấm suốt cả đời ta.*

Khái niệm *Tổ quốc* trong thơ Nguyễn Sĩ Đại rất gần gũi, thân thuộc. *Tổ quốc không cao siêu, diệu vợi. Tổ quốc được bắt đầu ngay từ khi con mở mắt chào đời. Là ánh mắt, màu da đặc trưng. Là tình cảm ấm áp chia ngọt sẻ bùi của bà con chòm xóm...*

Những khổ thơ sau, là bóng dáng của những hình ảnh thân thuộc. Có một chi tiết rất hay trong thơ của Nguyễn Sĩ Đại, đó là lời khẳng định: Trong tâm hồn của mỗi đứa trẻ Việt Nam, là một Thánh Gióng ngự trị, chực chờ vươn mình khôn lớn. Là tâm hồn của những nàng Tấm dịu dàng.

Quan niệm về Tổ quốc qua mỗi khổ thơ đều gắn với con người và càng được mở rộng hơn ở phần thơ sau. Tổ quốc còn là sự thừa hưởng và tiếp nối mạch nguồn văn hóa đậm đà bản sắc dân tộc: "*Là ngọt ngào tiếng Việt môi son/Ồi tiếng Việt bao thăng trầm xa xót/Cánh cò bay lá vào câu hát/Chạm trang Kiều, tiếng Việt hóa lung linh*".

Dùng phép đảo từ, hình ảnh gợi cảm, tác giả thể hiện tình yêu và niềm kiêu hãnh, tự hào đối với tiếng nói ông cha. Giá trị và sự phong phú, tinh tế của tiếng Việt thấm đậm trong kho tàng văn hóa dân gian, hội tụ trong lời ru bên võng của mẹ, đẹp lung linh nhất, kết tinh kỷ diệu nhất là ở kiệt tác "Truyện Kiều" của Nguyễn Du.

Tổ quốc cũng là hội làng, là sắc hoa, là hương vị của hoa thơm trái ngọt, để con căng bầu ngực hít hà tự do. Và hơn hết, Tổ quốc chính là vùng "biên trấn", "thềm khơi" mà bao thế hệ cha ông đã không tiếc công sức và máu xương khai phá, vun đắp, giữ gìn: "*Là dòng máu cha ông tha thiết chảy muôn đời/Thắm vào đất, vào con, vào sắc cờ cháy rực/Là tất cả những gì yêu dấu nhất/Không gọi được thành lời, thì gọi Tổ quốc ơi!*".

Có lẽ, đây là khổ thơ hay nhất trong bài. Biết bao anh hùng liệt sĩ đã ngã xuống tô thắm lá cờ đỏ sao vàng - biểu tượng thiêng liêng của Tổ quốc Việt Nam. Chảy trong huyết quản các con là dòng máu Việt cần cù mà thủy chung, ân tình mà bất khuất.

Trong bài, điệp ngữ *Tổ quốc* lặp lại nhiều lần, kết hợp với kiểu câu thơ điệp cú pháp với chủ ngữ ẩn có tác dụng khắc sâu định nghĩa về Tổ quốc trong lòng những người con.

Đọc *Tổ quốc* trong những ngày này, mỗi người dân đều thấm thía hơn bao giờ hết giá trị của non sông gấm vóc, của bình yên thân thuộc trong bầu trời quê hương. Như cách mà Nguyễn Sĩ Đại bày tỏ: *Không gọi được thành lời, thì gọi Tổ quốc ơi!*

HẢI LÂM

NGHIÊN CỨU - TRAO ĐỔI

Tái hiện trường thi tuyển ngày xưa tại Văn Miếu Mao Điền, Hải Dương.

Tuyển chọn người tài ngày xưa

TUYỂN CHỌN NGƯỜI TÀI RA LÀM QUAN LÀ MỘT QUỐC SÁCH ĐỐI VỚI NHIỀU TRIỀU ĐẠI THỜI PHONG KIẾN. NGƯỜI CÓ TÀI ĐIỀU HÀNH VIỆC NƯỚC, DÙ LÀ Ở TRIỀU ĐÌNH HAY TẠI CÁC ĐỊA PHƯƠNG, ĐỀU CÓ DIP THI THỬ TÀI NĂNG ĐỂ GÓP PHẦN VÀO NHỮNG CÔNG CUỘC ÍCH NƯỚC LỢI DÂN. NHỮNG BIỂU HIỆN DƯỚI ĐÂY CHO THẤY ÔNG CHA TA RẤT NGHIÊM TÚC VÀ CÁN TRỌNG KHI CHỌN NGƯỜI TÀI ĐÚC RA LÀM QUAN.

Thời phong kiến, tệ đoan phổ biến nhất là nạn mua quan bán tước được chính thức hóa bởi triều đình. Đời vua Trần Dụ Tông, năm 1362, định lệ là người giàu có đem thóc phát chẩn cho dân nghèo thì được ban tước. Đời Lê Thánh Tông, ai nộp được từ 200 thạch thóc trở lên được ban trật chánh thất phẩm, 150 thạch được tòng thất phẩm, con được miễn đi lính. Đến thời Nguyễn, năm 1864, vua Tự Đức định lệ “quyền tiến được thưởng hàm và được chuộc tội”. Việc làm này nhằm chấn cấp cho dân nghèo trong những năm mất mùa, kể cả việc gia tăng công quỹ nhằm có tiền bồi thường chiến phí cho Pháp.

Dưới triều Lý, năm 1075, vua Lý Nhân Tông mở khoa thi đầu tiên gọi là khoa thi tam trường để chọn người có kiến thức ra làm quan. Một năm sau (1076), nhà vua lại xuống chiếu thành lập trường Quốc Tử Giám, cử người có tài vào dạy, việc học có quy củ. Có thể xem đó là việc đặt nền móng cho việc điều hành đất nước qua các hình thức tuyển chọn người tài. Tùy vào từng triều đại, các chính sách tuyển dụng người có những biến đổi, dựa vào các phương thức cơ bản sau:

Khoa cử: Năm 1232, đời vua Trần Thái Tông, thí sinh đỗ được xếp thành ba giáp là đệ nhất giáp, đệ nhị giáp và đệ tam giáp. Đây là tiền thân của những kỳ thi lấy tiến sĩ sau này. Đến thời Nguyễn, triều đình định rằng những người đỗ Tú tài tuổi từ 40 trở lên sẽ được vào kinh để sát hạch, ai được xếp hạng bình và hạng ưu thì được bổ làm Huân đạo, hàm chánh bát phẩm. Người đỗ Đệ nhất giáp (tam khôi), việc

bổ dụng đội đặc chỉ, các hoàng giáp (đệ nhị giáp) và tiến sĩ đệ tam giáp cùng phó bảng lúc đầu bổ vào viện hàn lâm, sau một năm, hoàng giáp được bổ Tri phủ (tòng ngũ phẩm), tiến sĩ tam giáp bổ thự Tri phủ (chưa chính thức), phó bảng thì bổ hàm Tri huyện (tòng lục phẩm).

Bảo cử: là một sự bổ sung quan trọng cho phương thức tuyển bổ người làm quan. Năm 1429, vua Lê Thái Tổ đã xuống chiếu định rằng các đại thần từ tam phẩm trở lên có bốn phận tiến cử người hiền tài “hoặc ở trong triều, hoặc ở thôn quê, hoặc đã làm quan, hoặc chưa làm quan... Nếu cử được người có tài bậc trung thì thăng tước hai bậc, nếu cử được người tài đức đều giỏi, hơn hết mọi người, thì tất được thưởng hậu...” (Đại Việt sử ký toàn thư - tập 3 - NXB Khoa học xã hội - Hà Nội 1972 - trang 72).

Từ đời Hồng Đức đến thời Lê trung hưng, vua Lê Huyền Tông định rằng các quan nhị phẩm có

thể tiến cử bốn người, quan từ lục phẩm đến bát phẩm được tiến cử hai người, tên được kê khai giao cho bộ Lại xét tuyển.

Sang thời Nguyễn, vua Minh Mạng đã ban hành những quy định cụ thể như: các Thượng thư được tiến cử người giữ chức Bố chánh; Tham tri lục bộ và Phó Đô ngự sử được tiến cử người giữ chức Án sát; Thị lang lục bộ và ấn quan tam phẩm được tiến cử người giữ chức Tri phủ, đồng Tri phủ...

Ngoài ra, còn có phương thức Ấm phong, con của các đại thần, các quan lại có nhiều công trạng, con cháu của thân thích nhà vua, được gia phong quan tước và đặc cách sung vào các ngạch quan lại nếu có học, hạnh và trải qua những kỳ khảo hạch. Lệ khảo khóa, nhằm kiểm soát các quan lại trong việc thực hiện chức trách của họ. Vua Lê Thánh Tông quy định cứ ba năm thì sơ khảo, chín năm thì thông khảo.

Năm 1893, đời vua Thành Thái có lệ định rằng các quan lại cấp tỉnh như Bố chánh, Án sát... làm việc giỏi thì cử đến Tể Nguyên dân được Nha Kinh lược đề nghị cho thăng trật để thưởng thường...

Một nguyên tắc tiến bộ thời phong kiến là Lệ hồi ty, để tránh tệ nạn “một người làm quan cả họ được nhờ”. Vua Lê Hiến Tông có lệ định rằng những quan chức nào có nhà môn làm việc ở gần quê nhà phải đổi đi nơi khác. Vua Minh Mạng định rằng những thông phán, kinh lịch ở các trấn nếu là người bản hạt thì phải cải bổ đi hạt khác.

Lệ hồi ty còn quy định những người có quan hệ huyết thống hoặc họ hàng bên vợ không được làm chung một nha môn để tránh tình trạng bao che, cầu kết nhau những lạm hay làm các việc phi pháp khác.

MINH AN

(Theo các tài liệu lịch sử)

MỖI TUẦN MỘT CUỐN SÁCH

Một câu chuyện truyền cảm hứng

THỦY AN

Cuốn sách là một câu chuyện truyền cảm hứng mạnh mẽ.

“*Khúc bi ca của gã dân quê*” là cuốn hồi ký đầu tay của J.D. Vance - Phó Tổng thống Mỹ thứ 50 và là đương nhiệm của Hoa Kỳ. Sách do Phạm Quang Vinh dịch, Nhà xuất bản Thế giới phát hành tại Việt Nam tháng 3 năm 2025.

Cuốn sách không chỉ là câu chuyện truyền cảm hứng về nghị lực và sự vươn lên của chính tác giả, mà còn là câu chuyện hiếm hoi về những bất cập trong xã hội đối với tầng lớp lao động da trắng ở Mỹ, và là một lời giải thích quan trọng cho sự trỗi dậy của chủ nghĩa dân túy ở Mỹ.

Sách gồm 15 chương, cùng phần lời giới thiệu và kết luận, tái hiện những câu chuyện có thật về gia đình, tuổi thơ, hành trình trưởng thành của Vance và cả những người xung quanh. Giàu chất tự sự, cuốn sách không chỉ là những ký ức được thuật lại mà còn mở ra nhiều góc nhìn sâu sắc, khiến người đọc có thể chiêm nghiệm và suy ngẫm từ nhiều khía cạnh khác nhau.

Đây là một cuốn hồi ký đặc biệt, khác họa cuộc đời một cậu bé lớn lên trong gia đình nghèo khó ở miền Trung Tây nước Mỹ, giữa những đổ vỡ gia đình, bạo lực, nghiện ngập và sự bấp bênh của tầng lớp lao động “dân quê” (hillbilly). Nhưng ẩn sau giọng kể chân thực, đầy mâu thuẫn, cuốn sách còn là một lăng kính xã hội sắc sảo, phản ánh sự tuyệt vọng và khát vọng vươn lên của những cộng đồng bị lãng quên trong cuộc chuyển mình của nước Mỹ hiện đại.

Vance kể lại tuổi thơ của mình tại Kentucky và Ohio, nơi người dân sống với niềm tự hào nhưng cũng mắc kẹt trong

vòng luẩn quẩn của thất nghiệp, nghiện ngập và tan vỡ gia đình. Những trang sách mang hơi thở của các ngôi nhà di động, bữa ăn nhanh rẻ tiền, những cuộc cãi vã đầy nước mắt, những đồng thời là tình yêu gia đình đầy mâu thuẫn mà sâu sắc.

Điều làm cuốn sách đặc biệt không chỉ ở câu chuyện riêng của Vance, mà còn ở cách anh phân tích nguyên nhân sâu xa dẫn đến khủng hoảng của tầng lớp lao động Mỹ: sự mất phương hướng, văn hóa đổ lỗi, thiếu niềm tin vào giáo dục và xã hội, khiến họ mắc kẹt trong chính hoàn cảnh của mình. Dù rời bỏ cộng đồng để trở thành luật sư tại Yale, Vance không giấu những hoài nghi, day dứt và cảm giác mình vẫn mãi là “gã dân quê” giữa thế giới văn minh.

Cuốn sách đã trở thành hiện tượng tại Mỹ, được xem là một lời giải thích cho sự phẫn nộ âm ỉ trong lòng nước Mỹ, góp phần giúp người đọc hiểu hơn về khoảng cách xã hội, sự phân cực chính trị, và khát vọng đổi đời của những người nghèo, những người vẫn đang mãi miết tìm cách đứng dậy từ những “khúc bi ca” của chính cuộc đời họ.

Ngay sau khi xuất bản, cuốn sách đã nhanh chóng trở thành một hiện tượng văn hóa, lọt vào danh sách best-seller của The New York Times, nhận được nhiều sự chú ý từ giới phê bình lẫn độc giả, đã bán 2 triệu bản tại Mỹ, bán bản quyền cho 20 quốc gia/lãnh thổ và được chuyển thể thành bộ phim cùng tên “*Hillbilly Elegy*” vào năm 2020, thu hút sự chú ý lớn đồng thời cũng gây ra nhiều tranh cãi về cách khắc họa tầng lớp lao động Mỹ ■

Diệc tử tế

Quán ăn 0 đồng tiếp sức lao động khó khăn mỗi ngày

Bà Nguyễn Thị Lệ (61 tuổi) - người bán vé số dạo ở phường 1, tỉnh Vĩnh Long là chủ quán cơm và trưởng nhóm thiện nguyện. Từ chỗ chỉ nấu cơm chay vào thứ Bảy, thấy bà con cần quá, mạnh thường quân lại ủng hộ nhiều, bà cùng nhóm quyết định mở bếp ăn mỗi ngày.

Bà Thảo cho biết, những người thiện nguyện động viên nhau cố gắng thêm để có những bữa cơm hằng ngày cho người lao động khó khăn, chứ không phải chỉ ngày thứ 7 như trước đây. Nhóm hiện có hàng chục thành viên tham gia mỗi ngày, chia nhau từ việc đi chợ, nấu nướng đến dọn dẹp. Suất cơm không còn đơn giản như trước mà đã được nâng chất lượng với món mặn, rau, canh đầy đủ, vừa ngon miệng, sạch sẽ, vừa đảm bảo dinh dưỡng cho người lao động khó khăn. Anh Phạm Hoàng Phong - Hội Chữ thập đỏ tỉnh Vĩnh Long cho biết, ngay từ tháng 5-2024, Hội đã vào cuộc hỗ trợ nhóm từ vận động gạo, thực phẩm, đến kêu gọi mạnh thường quân trong và ngoài tỉnh chung tay. Xem đây không chỉ là mô hình tự phát, mà cần được tổ chức bền vững, lâu dài để tiếp sức cho người lao động yếu thế.

Giữa bao lo toan, một bữa cơm 0 đồng tuy nhỏ bé về vật chất nhưng chất chứa yêu thương. Đó là sẻ chia, là tình người lặng lẽ nở hoa nơi bếp ăn nghĩa tình trên đất Vĩnh Long.

Quán cơm 0 đồng phục vụ hàng trăm suất ăn miễn phí mỗi ngày.

Hồi sinh từ món quà vô giá

Mỗi ca ghép tạng là sự tận tâm của cả ê-kíp.

CHIỀU 23-6, một ca ghép gan khẩn cấp đã được thực hiện thành công tại Bệnh viện Trung ương Quân đội 108 (TWQĐ 108), tiếp nối sự sống cho một quân nhân trẻ nhờ nghĩa cử cao đẹp từ người hiến tạng chết não.

Thông tin từ Trung tâm Điều phối ghép tạng Quốc gia cho biết, một bệnh nhân chết não do tai nạn giao thông tại Bệnh viện E, Hà Nội đã được gia đình đồng ý hiến tạng để cứu người. Ngay khi nhận tin, ekip bác sĩ của Bệnh viện TWQĐ 108 lập tức lên đường đến Bệnh viện E lấy gan để kịp thời ghép cho một bệnh nhân đang chờ ghép gan.

Người hiến tạng khác là một nam thanh niên không qua khỏi sau tai nạn nghiêm trọng vào chiều 22-6. Gia đình anh đã vượt qua nỗi đau để đưa ra quyết định dũng cảm - hiến tạng. Chính hành động nhân văn ấy đã gieo mầm sự sống

mới cho nhiều người khác. Sau khi tiếp nhận gan hiến tặng, Khoa Phẫu thuật Gan Mật Tụy của Bệnh viện TWQĐ 108 nhanh chóng xác định người được ghép là một quân nhân thuộc Quân đoàn 12, đang điều trị ung thư biểu mô tế bào gan trên nền xơ gan do viêm gan B. Khi biết tin tạng phù hợp, người bệnh không giấu được sự xúc động và lòng biết ơn sâu sắc đối với gia đình người hiến và tập thể y bác sĩ.

"Ghép tạng là câu chuyện chuyên môn, nhưng hiến tạng là câu chuyện của lòng nhân ái, là lương tri con người góp phần xây dựng một xã hội nghĩa tình" - Thiếu tướng, GS.TS Lê Hữu Song - Giám đốc Bệnh viện TWQĐ 108 chia sẻ. "Chúng tôi tri ân sâu sắc nghĩa cử cao đẹp này".

ANH ĐỨC
(Tổng hợp)

TẢN VĂN

CÓ những ngày lòng êm như bến vắng, tôi thích ngồi một mình nhâm nhi ly cà phê, ngắm hoa lá xung quanh, thả trôi dòng cảm xúc mênh mang về cuộc sống, con người. Có lẽ, đời người tiếc nuối lớn nhất là bỏ lỡ thời gian. Bởi chỉ có thời gian mới cho ta cơ hội tận hưởng cuộc sống một cách đầy đủ nhất.

Vừa mới hôm nào ta nắm tay nhau ngược nhìn bầu trời pháo hoa rực sáng và nâng niu những khoảnh khắc mới mẻ, ngọt lành của năm mới. Vậy mà thoắt cái mùa xuân đã qua và mùa hạ cũng sắp tàn. Mùa qua mùa trôi nhanh như một giấc chiêm bao. Vậy làm sao ta nín giữ được tháng ngày, nín giữ được thời gian khi xuân, hạ, thu, đông mãi chảy trôi theo quy luật của đất trời; và cuộc sống của chúng ta thì vẫn luôn như một guồng quay bất tận?

Giờ đã trải nghiệm cuộc sống ở nhiều chiều khác nhau, tôi nhận ra, dù không thể nín giữ được tháng ngày, ta vẫn có thể thông thả, nhàn rỗi ngay cả khi bận bịu, để tận hưởng cuộc sống tươi đẹp, tận hưởng sự thành thoi trong từng khoảnh khắc. Bạn biết không, điều làm con người ta già nua, bận bịu và phiền muộn đôi khi không phải vì hoàn cảnh hay tuổi tác, mà vì cảm giác mệt mỏi khi mãi đuổi theo những mục tiêu xa vời, mà không thấy bao điều kỳ diệu của

cuộc sống đang diễn ra quanh mình. Những lo lắng về tương lai, những nuối tiếc hay hoài tưởng về dĩ vãng cũng dễ khiến người ta để vụt mất những giờ phút quý báu của cuộc sống.

Tôi biết, có không ít người thành đạt, nhưng lại chẳng khi nào có được những phút giây thư thái cho riêng mình. Lúc nào họ cũng thấy vất vưởng, cảm giác quanh năm như trong cuộc

chạy marathon không có điểm dừng. Đôi lúc họ đã than thở với tôi rằng, họ chỉ mong một ngày có 48 tiếng, để họ có được chút thời gian nhàn rỗi, thanh thoi.

Thực ra, bây giờ với công nghệ 4.0, với sự hỗ trợ của AI, không phải chỉ đến kỳ nghỉ lễ, khi không phải giải quyết việc cơ quan, được đi du lịch đâu đó cùng người thân, bè bạn,

mới là lúc con người ta tận hưởng cuộc sống. Thực tế, có những con người của công việc, thời gian của họ là vàng bạc, nhưng họ vẫn biết cách tận hưởng cuộc sống ngay cả khi bận rộn; biết cách chịu đựng niềm vui nhỏ bé, những trải nghiệm bình dị trong từng giây phút. Dù bận rộn, họ vẫn có thể thông thả nhắp một chén trà ngon trong sương sớm trước giờ làm việc; đọc một quyển sách hay khi đang đợi giờ bay; dừng lại một vài giây khi đang đi trên đường để ghi lại một hình ảnh đẹp để nào đó của thiên nhiên, đời sống đang hiện ra trước mắt...

Vậy đấy, mỗi chúng ta trong đời chẳng phải đều đang thực hiện những bốn phận, nghĩa vụ, trách nhiệm với bản thân, gia đình và xã hội đó sao. Nhưng những giá trị sống quý báu của cuộc sống đang hiện diện quanh mình, cũng cần lắm cho chúng ta. Chúng ta cũng cần khám phá và có quyền tận hưởng để làm cho cuộc đời trở nên đẹp đẽ hơn và đáng sống hơn. Chỉ khi ta trải qua những trải nghiệm đầy ý nghĩa trong cuộc sống, chúng ta mới hiểu sâu sắc về cái vị đắng, ngọt của cuộc sống, về những cung bậc cảm xúc sâu thẳm mà con người trải qua. Phải chăng, đó cũng là cách để ta nín giữ tháng ngày? ■

BÁNH CHƯNG GỪ của người Tày ở Ngọc Đường

■ Phóng sự ảnh: DUY TUẤN

Bánh chưng gù là món ăn truyền thống của người Tày ở xã Ngọc Đường. Mỗi dịp lễ, Tết hay gia đình có việc lớn đều không thể thiếu món ăn này. Nguyên liệu làm bánh chưng gù có nhiều khác biệt so với bánh chưng truyền thống, như: thịt lợn đen địa phương; gạo nếp địa phương và được trộn với nước cốt của lá riềng tươi giã nát hoặc tro của cây muối trên rừng để tạo ra hai màu bánh độc đáo là xanh lá và đen. Chính vì vậy, bánh chưng gù của người Tày ở Ngọc Đường có hương vị rất riêng biệt, với vị thơm của lá dong kết hợp vị thanh của lá riềng hay sự đậm đà từ tro cây muối và vị ngậy của thịt lợn đen. Du lịch phát triển, mạng xã hội bùng nổ, món bánh chưng gù trở thành mặt hàng được thực khách khắp mọi miền đất nước đặt hàng. Từ món ăn truyền thống, làm bánh chưng gù đã trở thành một nghề đem lại thu nhập khá và ổn định cho nhiều gia đình ở Ngọc Đường.

Từ món ăn truyền thống, làm bánh chưng gù đã trở thành một nghề đem lại thu nhập cho nhiều gia đình ở Ngọc Đường.

Sản phẩm bánh chưng gù ở Ngọc Đường đã cung ứng khắp mọi miền đất nước.

Để bánh chín đều cần phải được luộc ít nhất từ 8 - 10 tiếng bằng bếp củi với lửa lớn.

MÓN NGON CUỐI TUẦN

Cháo ấu tẩu.

NẾU phở chua, thắng cố là đặc sản của phiên chợ vùng cao ban ngày, thì cháo ấu tẩu là món ăn đêm mang hương vị rất riêng của vùng cao nguyên đá Đồng Văn.

Cháo ấu tẩu vùng cao nguyên đá

■ HOÀNG ANH

Ấu tẩu là một loại củ mọc tự nhiên trên núi cao, thoát nhìn như củ khoai sọ, nhưng có độc tính mạnh. Dân gian gọi đây là "củ ngái ngủ", vì nếu ăn sống hoặc chế biến sai cách, sẽ gây tê liệt, chóng mặt, thậm chí nguy hiểm đến tính mạng. Tuy nhiên, qua bàn tay khéo léo của người vùng cao, ấu tẩu lại trở thành nguyên liệu quý để nấu thành món cháo thơm ngon, bổ dưỡng.

Để nấu cháo ấu tẩu, trước hết phải ngâm củ trong nước vo gạo khoảng

10 tiếng, sau đó ninh kỹ từ 4 - 6 tiếng để khử hết độc. Khi chín, củ mềm, nhuyễn, có màu vàng nhạt và vị đắng đặc trưng. Gạo nếp cái hoa vàng trộn gạo tẻ, ninh cùng nước xương hầm để tạo độ sánh, ngậy. Thịt băm, trứng gà, hành hoa, tía tô... được thêm vào lúc cuối, tạo nên hương thơm hài hòa giữa mùi thuốc Bắc và mùi cháo truyền thống.

Ấn tượng đầu tiên khi ăn là vị đắng ở đầu lưỡi, nhưng rồi sau đó là vị ngọt bùi, béo ngậy lan tỏa nơi cổ họng.

Vị đắng ấy không làm người ta khó chịu, mà lại gây nghiện, nhất là trong cái lạnh căm căm của đêm vùng cao. Người dân vùng cao ăn cháo ấu tẩu để giữ ấm, ngủ ngon, chống lại mệt mỏi. Du khách ăn cháo để nhớ mãi một hương vị không nơi nào có được.

Ngày nay, cháo ấu tẩu đã trở thành đặc sản nổi tiếng, được bày bán ở nhiều quán nhỏ và các xã vùng cao. Đó là món ăn vừa bình dân vừa độc đáo, vừa là tinh hoa ẩm thực, vừa là tri thức bản địa kết tinh qua nhiều thế hệ ■